

Тематика: Сільськогосподарські науки

**СПОСОБИ ВИПАСАННЯ ХУДОБИ У СПЕЦІАЛІЗОВАНОМУ
М'ЯСНОМУ СКОТАРСТВІ**

І.С. Падалка - магістрант

С.П. Панкєєв, Херсонський державний аграрний

університет

к. с.-г. наук, доцент (sergeystarik@ukr.net, 0679867485)

Загінна система випасання худоби сприяє підвищенню продуктивності пасовищ до 35%, скорочує потребу в пасовищній площі від 25 до 30% порівняно з безсистемним випасанням. Кількість загонів встановлюють залежно від швидкості відростання трав і часу перебування тварин у кожному загоні. Для дорослих корів пасовище доцільно розбивати на 12-15 загонів, а для ремонтного молодняку – на 8-10. Найбільш раціональна площа загонів 4-5 га для 200-220 голів корів чи молодняку. При загінному використанні пасовищ, порівняно з безсистемним, на одній і тій же площі можна прогодувати на 30% більше худоби з одночасним підвищенням продуктивності тварин в середньому на 35%. За порційного випасання за допомогою переносної електроогорожі виділяють у загонах ділянки пасовищ із запасом корму, достатнім для того, щоб нагодувати тварин протягом одного дня, електроогорожу встановлюють по ширині загону. Перша порція повинна бути більшою за решту, щоб уникнути скупчення поголів'я. Це гарантує надійну роботу електроогорожі, поліпшує умови випасання тварин, оскільки значне обмеження площі непокоїть їх, а також захищає дернину від пошкодження ратицями, що нерідко спостерігається за високої щільності випасання на молодих пасовищах, особливо в дощову погоду [1, с. 45-51; 3, с.220-234].

У зв'язку з інтенсивним ростом трав у першому циклі на пасовищі завжди буває надлишок зеленої маси, тому 30-35% трави можна скошувати у фазі виходу в трубку на сінаж чи силос, 10-15% – у фазі колосіння злаків. Цим

досягається неоднчасне відростання отави до пасовищної стиглості і безперервне забезпечення худоби зеленою масою. Слід враховувати, що в другій половині літа темпи росту зеленої маси трав сповільнюються. Оскільки, щоб забезпечити безперебійне надходження зелених кормів, слід висівати післяукісні однорічні культури на зелений корм із розрахунку від 2,0 до 3,5 т зеленої маси на дорослу тварину на весь період. Дефіцит зеленої маси в другу половину літа також компенсується додатковим кормом з культурного пасовища, одержаним навесні від підкошування не стравленої трави у загонах, або може бути поповнена за рахунок збільшення площі пасовищ із розрахунку на одну голову худоби [2, с. 120].

За умови достатнього зволоження пасовища можна досягти 4-5 циклів випасання за сезон. За контрольованого випасання можна вести контроль за кількістю тварин, що випасають у загоні і його розміром, контролювати кількість рослин або їх залишків. Таке випасання допомагає забезпечити рівномірне отримання високоякісних кормів і продуктів тваринництва на виділених угіддях. Визначаючи площі для випасання тварин виходять із таких розмірів груп: корів з телятами на підсосі – 150-180 голів, ремонтних телиць – 150-200, худоби на нагулі – 120-150 дорослих тварин або 200-220 голів молодняка. Гурти молодняка формують з тварин, близьких за віком, живою масою та вгодованістю. Для зменшення витрат на догляд за тваринами й організацію території для їх випасання треба створювати пасовища на 2-3 гурти в одному масиві. У зв'язку з цим ділянка, відведена для організації пасовищного конвеєра, повинна бути досить великою. У здешевленні виробництва яловичини значну роль відіграє окультурення пасовищ. У структурі посівів частку багаторічних трав доцільно довести до 48-50% за рахунок скорочення площ однорічних трав, які менш продуктивні і мають вищу собівартість. Пасовищну ділянку забезпечують стаціонарною огорожею прямокутної форми із співвідношенням сторін 1:2 по периметру і поділяють на загони. Кожний загін облаштовують двома ворітьми шириною від 6 до 8 м, розташували їх у протилежних кінцях огорожі по ширині загонів. У загоні

повинні бути напувалка, годівниця для мінеральних і концентрованих кормів, сіна і соломи.

Основними критеріями, за якими організують культурні пасовища, являються - тривалість періодів випасання, період відпочинку, період випасання в одному циклі, розмір загонів, площа одного загону, потреба у пасовищному кормі за один цикл випасання, середня урожайність пасовища за сезон, кількість циклів випасання за пасовищний період, потреба у пасовищному кормі за один цикл випасання, добова потреба у пасовищному кормі на все поголів'я, тривалість випасання худоби в одному циклі, концентрацію поголів'я, площу пасовища, щільність поголів'я.

Між загонами, фермою і пасовищем необхідно встановити центральний скотопрогін шириною від 10 до 12 м із стаціонарною огорожею, з твердим покриттям або покриттям, засіяним багаторічними травами. Біля пасовища встановлюють пересувний будиночок для обслуговуючого персоналу, зберігання запасу концентрованих кормів, солі, мінеральних добавок, ветеринарної аптечки. Пасовище розташовують на відстані не більше ніж 1,5 км від ферми. Тварин на пасовищі постійно забезпечують мінеральними добавками, сіллю.

Випасання тварин у загоні припиняють, коли висота прикореневих залишків складає в середньому від 5 до 8 см. Зменшують площу для стравлювання в міру підвищення урожайності травостою. Тривалість випасання худоби в одному загоні на одному і тому ж місці не повинна перевищувати 4 доби. За день до зміни загону визначають урожайність ділянки пасовища, яку будуть використовувати. Виходячи з добової потреби в кормі на 1 умовну голову і враховуючи загальний вихід корму, розраховують строк перебування худоби в загоні та площу загону, яку виділяють за допомогою електроогорожі. Встановлюють періоди відпочинку, щоб надати рослинам певний час для відновлення. Тривалість випасання в загоні залежить від тривалості періоду відпочинку і навантаження на ділянку пасовища. Тривалість періодів випасання і відпочинку корегують у міру швидкості росту рослини. Пізньої весни, коли

відбувається швидкий ріст рослин, випасання худоби в загонах міняють кожні декілька днів, щоб уникнути поїдання відростаючих рослин. Періоди випасання і відпочинку в період швидкого росту трави повинні бути короткими. Рослини повинні відновитися і бути готовими до випасання через 25-40 діб. Періоди випасання під час повільного росту трави повинні бути довгими – від 6 до 10 діб, що не призведе до перевипасу. У цей час відпочинок ділянки повинен бути довшим – від 60 до 120 діб.

Продуктивність пасовища визначає максимальну кількість тварин на пасовищі без заподіяння шкоди рослинності. Коливається залежно від погоди. Система випасання худоби – це засіб управління, що з найбільшою ефективністю використовує кормові ресурси пасовища з метою досягнення оптимальної продуктивності. Вона розробляється для конкретного господарства і має бути ефективною, базуватися на правильному використанні фуражних рослин, передбачати належну концентрацію поголів'я.

Види систем випасання худоби: безперервний випас (худоба знаходиться на пасовищі протягом всього періоду випасу); ротаційний випас (розподіл великого пасовища на окремі заони, що дозволяє чергувати випас протягом всього пасовищного періоду); компліментарний випас (система, яка використовує окремі поля культурного та природного пасовища).

За порційного випасу тваринам відводять стільки пасовищ, скільки забезпечують норму кормів на половину дня або на день. Посилений випас – це різновид, коли на пасовищі випасають дві групи худоби. Спочатку тварини з високими потребами в кормах, а потім із низькими (наприклад корови, що дають молоко, а потім корови, що не дають молока). За умов випасання у загінках з лазами телята допускаються на пасовища раніше дорослих корів, це дозволяє отримати підвищену масу під час відлучення їх від матерів. На пасовищі, розділеному поперечними перегородками господар, а не худоба контролює випас, його тривалість та інтенсивність. Він визначає, коли гурт переводять у наступний загін, яка частина гурту залишається у загоні та як довго.

Відпочинок пасовища – головний елемент системи випасу. Чим більше загонів влаштувати, тим більше часу рослини відпочиватимуть від випасання. За використання пасовищ тварини повинні знаходитись на пасовищі 24 години за добу. Повинен бути забезпечений вільний їх доступ до питної води та до солі, бажано на пасовищах мати самогодівниці із грубими кормами (солома, сіно). За інтенсивного використання пасовищ вони повинні мати добрий травостій із вмістом білої конюшини біля 25 %, решту 75 % повинні складати найбільш смачні та поживні для тварин злакові трави – райграс пасовищний, вівсяниця лучна, грястиця збірна. Ділянки після стравлювання підкошують як мінімум два рази в сезон, рано весною і пізно восени проводять боронування пасовищ.

Екстенсивне використання пасовищ також ефективне. Цей спосіб більш дешевий та простий в обслуговуванні. Деякі особливості його використання: пасовище для стада (гурту) підбирають із розрахунку один гектар на одну пару “корова-теля”; всього використовують два великих огорожених пасовища на кожний гурт; максимальна тривалість безперервного використання одного пасовища – один місяць; підкошування бур'янів та не з'їденої трави проводять відразу ж після переведення тварин на інше пасовище; повернення тварин на попереднє пасовище проводять через місяць.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Зубець М.В. Південна м'ясна порода – визначне селекційне досягнення в теорії і практиці аграрної науки / М.В. Зубець, В.П. Буркат, Ю.Ф. Мельник, Ю.В. Вдовиченко, В.І. Вороненко, Л.О. Омельченко, В.О. Найдьонова // Вісник аграрної науки. – 2009. - №3. – С. 45-51.
2. Козырь В.С. Мясные породы скота в Украине / В.С. Козырь, Н.И. Соловьев // Днепропетровск. – 1997. – 325 с.
3. Угнівенко А.М., Петренко С.М., Носевич Д.К., Токар Ю.І. Наукові основи розвитку м'ясного скотарства в Україні. – Монографія, Київ, 2016. – 329 с.